

Zeytinin anavatanı; Mardin, Hatay ve Kahramanmaraş üçgeni ile Suriye'nin ve Filistin'in batı kıyılarını içerisine alan bölgedir. Kültürel anlamdaki ilk yetiştiricilik MÖ 4000 yıllarında bu bölgede başlamıştır. Günümüzde zeytin 40 ülkede ekonomik anlamda yetiştirilmektedir. Dünya zeytin üretiminin %98'i Akdeniz ülkelerinden sağlanmaktadır. Önemli üretici ülkeler İspanya, İtalya, Yunanistan ve Ülkemizdir.

Dünyada zeytin yetiştiriciliği yapılan ülkelerde sinonimleri ile birlikte 3000'i bulan yaklaşık 1200 zeytin çeşidi mevcuttur. Zeytin Ülkemizde geniş bir ekolojiye yayılmış olup büyük bir çeşit zenginliğine sahiptir.

Yeni kurulacak zeytin bahçelerinde çeşit seçimine önem verilmeli ve aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir.

1. Çeşidin bölgeye adaptasyonu,
2. Sulama imkanı,
3. Döllenme biyolojisi,
4. Çeşidin soğuklara dayanımı,
5. Hastalık ve zararlılara dayanımı,
6. Çeşidin kullanım amacı (yağlık, sofralık ve çift amaçlı),

Zeytin çeşitleri, kendi orijinlerinde üstün özellik gösterebilmekte ancak; tesis edildikleri farklı bölgelerde ekolojik farklılıklar nedeniyle beklenen sonuçları gösterememektedir. Farklı bölgelere yeni çeşitlerle bahçe tesis etmeden önce dikilecek çeşitlerin adaptasyon durumları değerlendirilmelidir. Bölge orijinli çeşitlerin dikilmesi de adaptasyon sorununu ortadan kaldıracak bir faktör olacaktır. Daha bilinçli ve karlı zeytin yetiştiriciliği için bölgelere en iyi uyum sağlayacak yağlık ve sofralık çeşitlerin belirlenmesi ve bu çeşitlerle yeni bahçe tesis edilmesi gerekmektedir.

Sarı Ulak

Orijini Mersin ilinin Tarsus ilçesidir. Ağaç taç yapısı oldukça kuvvetli olup, yayvan bir taç oluşturur. Verimli bir çeşittir. Periyodisite gösterir. Meyvesi orta büyüklükte, uzun silindirik olup, meyve çekirdeği iridir. Yeşil sofralık olarak piyasada talep gören önemli bir sofralık çeşittir. Akdeniz Bölgesinde meyve yapısı Sarı Ulak'a benzeyen birçok çeşit Sarı Ulak adı altında pazarlarda yüksek fiyata alıcı bulabilmektedir. Yeşil olarak dalında uzun süre kalmakta, siyah olum dönemine aralık ayının ikinci yarısından itibaren girmektedir. Yağ oranı yüksek olmamasına rağmen, yağ kalitesinin yüksek olması nedeniyle zeytinyağında da tercih edilen bir çeşittir.

Silifke Yağlık

Mersin orijinlidir. Meyveleri genellikle yağlık olarak değerlendirilmekle beraber yeşil sofralık ve siyah sofralık olarak da değerlendirilebilmektedir. Verimi yüksektir. Periyodisite gösterir. Geniş ve yüksek taç oluşturur. Zeytin sineği ve halkalı lekeye karşı hassastır.

Gemlik

Orijini Bursa ilinin Gemlik ilçesi olmakla beraber ağaç varlığı olarak ülkemizin tamamına dağılmış olup, en fazla ağaç varlığına sahip çeşitlerden biridir. Ağaç taç yapısı küçüktür. Diğer çeşitlere göre daha sık dikim yapılabilir. Erken verime yatar ve verim düzenlidir. Meyvesi orta büyüklükte, et oranı yüksek, yuvarlak yapıda olup, et çekirdekten kolay ayrılır. Meyveleri siyah sofralık olarak değerlendirmeye uygundur. Akdeniz Bölgesinde meyveleri ekim ayının başından itibaren siyah olum dönemine girmektedir. İyi bakım koşullarında meyve yağ

oranı yüksektir. Değişik çevre koşullarına karşı dayanıklı olması ve adaptasyon kabiliyeti nedeniyle ülkemizin tüm bölgelerinde yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Ayvalık

Orijini Balıkesir ilinin Edremit ilçesidir. Ege bölgesinde yoğun olarak yetiştirilmektedir. İyi bakım şartlarında kuvvetli ve dik gelişir. Meyve büyüklüğü orta olup şekli yuvarlağa yakın, silindirikdir. Yağ oranı yüksek olup kalitesi iyidir. Akdeniz Bölgesinde yüksek rakımlarda düzenli ürün vermektedir.

Büyük Topak Ulak

Orijini Mersin ilinin Tarsus ilçesidir. Meyveler iri yuvarlaktır. İyi bakım şartlarında kuvvetli gelişir. Yayvan, geniş, büyük taç yapısına sahiptir. Soğuğa ve kurağa aşırı duyarlı değildir. Meyve et oranı yüksektir. Üretimi aşıyla yapılır. Çizme yeşil zeytin tipinde işlenir.

Uslu

Orijini Manisa ilinin Akhisar ilçesidir. Kuvvetli ağaç ve taç yapısı oluşturur. Özellikle sulanan koşullarda çok kuvvetli gelişir. Erken verime yatar, yüksek ürün verir. Akdeniz Bölgesinde periyodisite eğilimi gösterir. Meyvesi orta büyüklükte olup, çekirdeği küçüktür, et çekirdekten kolay ayrılır. Meyvelerin tam olgunluk dönemindeki parlak koyu siyah rengi ve tat yönünden üstünlüğü nedeniyle siyah sofralık olarak değerlendirmeye uygundur. Zeytin kanserine, halkalı lekeye ve soğuğa karşı hassastır.

Nizip Yağlık

Orijini Gaziantep ilinin Nizip ilçesidir. Ağaç taç yapısı büyük ve kuvvetlidir. Meyveleri

yağ bakımından oldukça zengin olduğundan dolayı yağlık olarak değerlendirilir. Meyveler irili ufaklı olarak teşekkül ettiğinden dolayı, sofralık olarak sadece iri meyveler değerlendirilebilir. Bu da sofralık olarak değerlendirme verimini düşürmektedir. Susuzluğa dayanıklıdır.

Kilis Yağlık

Orijini Kilis'tir. Ağacı orta kuvvetlidir. Yayvanca ve sarkık bir taç oluşturur. Meyveleri irili ufaklı olup yuvarlaktır. Çok sayıda boncuklu meyve oluşturur. Kuvvetli periyodisite gösterir. Yağlık olarak değerlendirilir. Susuzluğa dayanıklıdır.

Memecik

Orijini Muğla ilidir. İyi bakım şartlarında kuvvetli gelişir. Meyve iri ve oval şekilde ucu memelidir. Verimi yüksek olup kuvvetli periyodisite göstermektedir. Meyve et oranı yüksektir. Yağ oranı yüksektir. Soğuk ve kurak koşullara dayanımı iyidir. Meyvesi yağlık ve sofralık olarak değerlendirilir.

Domat

Orijini Manisa ilinin Akhisar ilçesidir. Ağacı kuvvetli gelişir. Geniş ve yayvan taç oluşturur. Erken verime yatar. Meyveleri iri ve silindirikdir. Meyve ucu düz veya yuvarlaktır. Verimi yüksek ve düzenlidir. Yağ oranı orta düzeydedir. Üretimi aşı ile yapılır. Genellikle yeşil dolgulu zeytin yapımında kullanılır.

Memeli

Orijini İzmir'dir. Ağacı kuvvetli ve dik gelişir. Meyve iri ve oval, meyve ucunda belirgin bir meme bulunur. Yağı orta düzeyde ve kalitelidir. Üretimi çelik ve aşı ile yapılır.

Tavşan Yüreği

Orijini Muğla-Fethiye'dir. Ağacı orta kuvvette ve yayvan bir taç oluşturur. Meyve et oranı yüksektir. Üretimi aşı ve çelikle yapılır. Yağ oranı orta düzeydedir. Yeşil ve siyah sofralık olarak değerlendirilir.

Edincik Su

Orijini Balıkesir ilinin Edincik ilçesi olan bu çeşidin ağaç taç yapısı yuvarlaktır ve orta büyüklüktedir. Verimi yüksek ancak periyodisite gösteren bir çeşittir. Meyvesi iri, çekirdeği küçüktür. Meyveleri siyah sofralık olarak değerlendirmeye uygundur. Meyvelerinin yağ oranı düşüktür. Zeytin sineği ve zeytin güvesine karşı hassastır.

Halhalı (Hatay)

Orijini Hatay'dır ve bu ilde oldukça talep gören bir çeşittir. Ağacı kuvvetli ve yayvan gelişir. Meyveleri küçük ve yuvarlaktır. Yağ oranı yüksektir. Yağlık ve sofralık olarak değerlendirilir.

Butko

Artvin ve civarında yaygın olan bölge çeşididir. Yağlık ve sofralık olarak değerlendirilir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📠: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Zeytin Çeşitleri

Cengiz TÜRKAY
Ziraat Yüksek Mühendisi

Mersin-2022